УДК 330.59.

Бондарук І. С., аспірант
Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького

ДОСВІД СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ У СФЕРІ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Стаття присвячена дослідженню досвіду сполучених штатів америки у сфері пенсійного забезпечення

теоретичних основ становлення системи пенсійного забезпечення, визначено види пенсійних систем, види та принципи пенсійного забезпечення.

Ключові слова: пенсійне забезпечення, пенсійна система, пенсійні програми, федеральна програма, пенсійні програми штатів, пенсійні програми місцевих органів влади, накопичувальна пенсійна система.

Annotation

Key Words: Retirement Plan, Retirement System, Retirement Programmes, Federal Programmes, Retirement Programmes of States, Local Government Retirement System, Accumulating Retirement System

Постановка проблеми.

Необхідність докорінних змін у забезпеченні якісних характеристик життя людей є важливим завданням соціальної політики держави. Невід'ємною складовою соціальної політики є пенсійне забезпечення. В Україні до 90 років XX століття функціонувала однорівнева схема пенсійного забезпечення на засадах солідарності поколінь. Демографічні зміни в поєднанні з глибокою кризою 90-х років XX століття, що спричинила значне безробіття та масове уникнення сплати внесків до Пенсійного фонду, трудова еміграція, низький рівень середньої заробітної плати тощо значно загострило проблеми пенсійного забезпечення. В результаті солідарна система стававла фінансово неспроможною забезпечити належний рівень пенсійного забезпечення.

Дослідження американської моделі пенсійного забезпечення являє особливий інтерес зважаючи на різноманітність складових її систем, умови їх фінансування і методів державного регулювання. В США функціонує розподільна і накопичувальні системи, державні і приватні, федеральні та на рівні штатів і місцевих органів влади системи. Крім того, значний розвиток отримали особисті пенсійні рахунки. Необхідність ефективного регулювання відносин щодо формування, розподілу і використання коштів, що спрямовуються на пенсійне забезпечення, вимагає вирішення багатьох проблем теоретичного і прикладного характеру з врахуванням світового досвіду створення організаційно-економічних механізмів здійснення пенсійної реформи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми пенсійного забезпечення досліджували у своїх працях такі вчені, як Е. М. Лібанова, В. М. Опарін, В. М. Федосов, В. Д. Яценко. Разом з тим значна частина проблемних питань цієї складної та багатогранної проблеми потребує докладнішого науково-теоретичного опрацювання. Залишаються не достатньо дослідженими теоретичні та прикладні аспекти ролі пенсійного забезпечення в економічно розвинених країнах.

Метою статті є дослідження досвіду Сполучених Штатів Америки в формуванні системи пенсійного забезпечення та наукове обґрунтування можливостей його використання в Україні.

Виклад основного матеріалу. Історично відповідальність за пенсійне забезпечення носила в США індивідуальний, сімейний, громадський характер (на принципах допомоги людям похилого віку). На державному рівні вперше відповідальність за пенсійне забезпечення була встановлена в 1789 р. і розповсюджувалася на непрацездатних ветеранів. В кінці XIX ст. почали формуватися приватні пенсійні плани. У

1875 р. залізничною компанією «Амерікен Експрес» був установлений перший приватний пенсійний план для працівників, що досягли 60 років пропрацювали в компанії 20 років, але не здатних більше виконувати свої обов’язки [1, с. 598].

На початку XX ст. з'явилися пенсійні плани на рівні штатів і місцевих органів влади. Перший план пенсійного забезпечення, що охоплює всіх службовців штату, був установлений в штаті Массачусетс.

Концептуальна і організаційна основа американської системи пенсійного забезпечення започаткована з традиції залишкового підходу до питань соціального забезпечення, що панувала на Заході до кінця XIX ст. У США ця концепція була видозмінена на загальнонаціональному рівні лише після «Великої депресії», коли в 1935 р. був прийнятий Закон про соціальне забезпечення, що встановив обов'язкове державне пенсійне страхування. До цього часу політику в області пенсійного забезпечення визначали два основні принципи – індивідуальний підхід підприємця і невтручання держави в соціально-економічні процеси.

Прийняття загальнонаціональної програми пенсійного страхування розподільного типу стало знаменною віхою в історії розвитку пенсійного забезпечення в США, забезпечивши застрахованих працівників гарантованим доходом після досягнення пенсійного віку або втрати працездатності.

Загальна федеральна програма державного пенсійного страхування належить до розподільного типу програм і фінансується за рахунок внесків, які виплачують працедавці і працівники в рівних частинах. Вона забезпечує пенсії: через старість при досягненні пенсійного віку; при втраті працездатності; при втраті пенсіонера-годувальника для неповнолітніх дітей і студентів; для вдів після смерті чоловіка-пенсіонера, що досягли пенсійного віку або тих, що мають неповнолітніх дітей; для дітей-інвалідів в сім'ї пенсіонера [1, с. 598].

Проте накопичення резервів і забезпечення фінансової стабільності розподільної системи можливе лише у тому випадку, коли надходження до пенсійних фондів постійно перевищують витрати. У іншому випадку стабільність розподільної системи виявляється під загрозою, як це відбулося в 70-х роках XX ст. Виплати в 1975 р. склали 58,5 млрд. дол. порівняно з надходженнями – 56,8 млрд. дол., в 1980 р. виплати досягли 105,1 млрд. дол., а надходження – тільки 103,5 млрд. дол. [2, с. 346]. Для відновлення рівноваги було підвищено податок на соціальне страхування і максимальна сума заробітку, з якої він стягується.

В цілому за період 1980 – 2001 рр. рівень податку на пенсійне страхування зріс з 8,4% до 12,4%. Із зарплати кожного працівника на пенсійні виплати відраховується 6,2%, і працедавець відраховує 6,2% від відповідної величини фонду зарплати. Податок виплачується не зі всієї зарплати, а з її певної частини, розмір якої щорічно коректується. У 2001 р. всі виплати за Загальною федеральною програмою склали 431,9 млрд. дол. і стали джерелом доходу для 45,9 млн. американців, зокрема для 32 млн. пенсіонерів по старості [2, с. 346].

Крім Загальної федеральної програми в США функціонують державні програми пенсійного забезпечення для службовців федерального уряду, військовослужбовців, а також на рівні штатів і місцевих органів влади.

На федеральному рівні є програми для службовців федеральних установ, що діють додатково до Загальної федеральної програми. Стара пенсійна система для цивільних службовців федеральних установ порівняно недавно була доповнена пенсійною системою федеральних службовців, яка була створена в 1986 р.

Як правило, службовці, прийняті на роботу після 31 грудня 1983 р., включені в Пенсійну систему федеральних службовців і одночасно в Загальну федеральну програму, а службовці, прийняті на роботу раніше цієї дати, залишаються в Пенсійній системі для цивільних службовців федеральних установ.

Для військовослужбовців, а також службовців інших федеральних силових відомств діють спеціальні пенсійні програми додатково до Загальної федеральної програми. Існують також особливі пенсійні програми для службовців спеціалізованих федеральних установ. Всі вказані програми діють на основі пенсійних планів зі встановленими виплатами.

Окрім вказаних програм, в 1987 р. для федеральних службовців була встановлена програма заощаджень в ощадних кредитних установах, яка діє у формі плану зі встановленими внесками. Майбутні виплати за цією програмою залежать від розмірів накопичених сум на рахунках учасників.

У 2004 р. діяли 3362 плани в Пенсійній системі для цивільних службовців федеральних установ, 1879 планів в рамках Пенсійної системи федеральних службовців, 3374 плани для військовослужбовців і 2400 планів в ощадних установах.

Особливості програм пенсійного забезпечення федеральних службовців, що діють у формі планів зі встановленими виплатами, коли федеральний уряд несе майже повністю (якщо не рахувати ощадної програми) відповідальність за розміри майбутніх виплат, специфічні особливості пенсійного забезпечення різних категорій федеральних службовців, а також порівняно невеликі розміри ресурсів федеральних програм в порівнянні з програмами штатів і місцевих органів влади, спричинили обставину, згідно якої накопичувальні принципи пенсійного забезпечення набагато розвиненіші на рівні штатів і місцевих органів влади, а також приватних пенсійних фондів.

Виплати по федеральних програмах для федеральних службовців в 2001 р. склали 81 млрд. дол. [2, с. 346], а по штатних і місцевих – 89,7 млрд. дол. [3]. Крім того, частина американських пенсіонерів, отримує приватні пенсії в рамках накопичувальних програм, виплати по яких, перевищують 300 млрд. долл. [2, с. 349].

На відміну від Загальної федеральної програми, надходження якої формуються майже повністю за рахунок внесків працедавців і працівників, надходження по пенсійних програмах штатів і місцевих органів влади формуються в значній мірі за рахунок інвестиційного доходу (Табл. 1).

Якщо надходження в межах Загальної федеральної програми перевищують поточні виплати за зобов'язаннями пенсіонерам, то вони можуть бути вкладені тільки в державні цінні папери федерального казначейства, а пенсійні ресурси штатних і місцевих програм широко інвестуються як в державні, так і в корпоративні цінні папери, інші інструменти фінансового ринку.

Таблиця 1.

Фінансування державних пенсійних систем [2, с. 346, 349]

Система	**Надходження, млрд. дол.**			**Частка інвестиційного доходу в загальній сумі надходжень, %**
	Всього	**Внески**	**Інвестиційний дохід**	
Загальна федеральна програма				
2000 р.	569,2	504,8	64,4	11,3
2001 р.	602,0	529,1	72,9	12,1
Пенсійні програми штатів і місцевих органів влади				
2000 р.	297,1	65,1	231,9	78,1
2001 р.	125,7	65,4	60,3	47,9

Відмітимо, що при чисельності активних учасників (тобто, тих, що роблять внески) приблизно 16,8 млн. чоловік, сукупні надходження в фонди штатних і місцевих програм складали в 2000 р. понад половину надходжень до фондів Загальної федеральної програми

з чисельністю активних учасників 153 млн. чоловік. При цьому інвестиційний дохід по вказаних програмах в 3,6 раза перевищував інвестиційний дохід за Загальною федеральною програмою. У 2000 р. частка інвестиційного доходу в сумі надходжень Загальної федеральної програми складала 11,3%, а у складі надходжень в пенсійні програми штатів і місцевих органів влади вона склала 78,1% завдяки дії накопичувальних принципів.

Характерно, що різке зниження надходжень в пенсійні програми штатів і місцевих органів влади в 2001 р. було обумовлене скороченням інвестиційного доходу, частка якого в загальній сумі надходжень скоротилася до 48%. Хоча в цей рік виплати склали 112,3 млрд. дол., тобто дещо менше суми надходжень, зниження інвестиційного доходу показало залежність накопичувальних систем від стану економіки і ринку цінних паперів. Накопичені значні активи (2157,6 млрд. дол. у 2001 р.) забезпечують певний запас міцності пенсійних програм штатів і місцевих органів влади в довгостроковому періоді, але при цьому спад в економіці і на фондовому ринку є для них значним випробовуванням [4].

Різке зниження вартості акцій на фондовому ринку США в ці роки вплинуло на розмір доходів всіх пенсійних фондів від інвестицій в цей вид активів, зокрема доходи по пенсійних програмах штатного і місцевого рівня. Проте такі зниження інвестиційного доходу, характерні для періодів несприятливої економічної кон'юнктури, не змінюють загальної тенденції підвищення ролі інвестиційного доходу в ресурсах пенсійних фондів і програм. Зростання таких доходів за часів підйому економіки відшкодовує втрати від їх скорочення в роки спаду.

Динаміка активів як державних, так і приватних пенсійних систем свідчить про значне зростання їх обсягів в 80-90-х роках минулого століття. Як видно з таблиці 2, активи тільки державних і приватних систем на штатному і місцевому рівні в сукупності навіть без урахування накопичень на особистих пенсійних рахунках в 2000 р. перевищували активи Загальної федеральної програми в 9 разів і наблизилися за своїми обсягами до ВВП США.

Таблиця 2.

Активи пенсійних систем, млрд. дол. [2, с. 346-349; 4]

Активи	**1980**	**1985**	**1990**	**1995**	**2000**	**2001**
Приватні пенсійні системи	504	1207	1572	2657	4800	4300
Пенсійні системи штатів і місцевих органів влади	197	399	920	1518	2169	2158
Особові пенсійні рахунки		200	529	1170	2650	2400
Пенсійні системи федерального рівня	73	155	326	537	774	780
Загальна федеральна програма	26,4	42,1	225,3	496,1	1049,5	1212,5

З трьох найбільш важливих вимог при здійсненні інвестицій: надійність, розумна прибутковість, ліквідність, при інвестуванні пенсійних коштів на перший план висувається надійність. Крім професійного управління ресурсами пенсійних фондів необхідна також наявність розвиненої фінансової інфраструктури, ємкого ринку цінних паперів. Інакше досить складно з ціллю забезпечення більшої надійності диверсифікувати інвестиційний портфель.

Важливим заходом по забезпеченню надійності пенсійного фонду, є актуарне оцінювання фонду, основна мета якого полягає в перевірці збалансованості надходжень, виплат пенсій і накопичених активів за станом на певний момент з урахуванням найближчої і довгострокової перспективи. Розраховується сучасна вартість очікуваних пенсійних виплат і сучасна вартість майбутніх внесків. Різниця цих показників зіставляється з накопиченим резервом. Якщо ця різниця більше суми активів, то має місце актуарний дефіцит.

Пенсійні кошти інвестуються в державні цінні папери, в корпоративні акції, пайові фонди, нерухомість та ін.

Індивідуальні рахунки містять всі необхідні елементи для ідентифікації учасника системи (одержувача), його наймачів; його дохід, з якого виплачуються пенсійні внески; сплачені на даний період внески і отримані на них дохід включаючи всі послідовні зміни. Індивідуальні рахунки розроблені і представлені таким чином і в такому форматі, щоб вони містили всю необхідну інформацію для проведення актуарних оцінок.

Значні активи, якими розпоряджаються пенсійні фонди, робить їх одними з найбільш впливових фінансових інститутів в США. Пенсійні фонди, інвестуючи свої ресурси в різні цінні папери, здійснюють тим самим фінансування дефіциту державного бюджету і державного боргу; надають кошти корпораціям, купуючи їх акції і облігації; а також надають кошти іншим учасникам економіки і фінансового ринку США. Американські дослідники особливо підкреслюють роль крупних пенсійних фондів в якості джерел стійких і довготривалих інвестицій для економіки країни [5, с. 1-8].

Особлива увага при формуванні інвестиційної політики пенсійних накопичень приділяється диверсифікації вкладень – не тільки за типом цінних паперів або кредитно-грошових інструментів, але і усередині кожного виду інвестицій. Фінансовий стан і інвестиційна політика пенсійних фондів зважаючи на їх високу соціальну значущість знаходяться під особливим контролем з боку державних органів. У США діє жорсткий контроль з боку держави за фінансовим станом пенсійних фондів, виконанням зобов'язань перед учасниками відповідно до умов конкретних пенсійних планів. Контролюється також і діяльність всіх фінансових інститутів, що взаємодіють з пенсійними фондами.

У 90-і роки XX ст. зростання накопичень в пенсійних системах відбувалося високими темпами, і стан практично всіх накопичувальних пенсійних систем характеризувався високим ступенем фінансової стійкості. У 2001-2002 роках. під впливом економічного спаду ситуація погіршилася. За оцінкою аналітичного центру Watson Wyatt Worldwide, в кінці 2002 р. активи приватних пенсійних фондів знизилися до рівня 1997 р. [6]. Проте в довгостроковій перспективі накопичувальні системи розпоряджаються значним потенціалом.

Таким чином, загальна федеральна програма розподільного типу залишається основою соціальної захищеності для переважної більшості осіб пенсійного віку в США. У 2001 р. 45,9 млн. чоловік отримували виплати в межах цієї програми, зокрема 32 млн. пенсіонерів [7, с. 347]. Ця програма охоплює 96% від загальної чисельності зайнятих в американській економіці, а показник охоплення приватними планами пенсійного забезпечення коливається в межах від 41% до 45%.

При цьому для 64% одержувачів пенсій, на виплати в межах загальної програми доводилося, принаймні, половина їх доходов [8, с. 262]. Для категорії літніх людей з низьким рівнем доходів значення пенсій особливо важливе. Для 38% сімей пенсіонерів у віці 65 років і старше вони складали 80% їх сукупних доходів, а для 26% самотніх жінок і 20 % самотніх чоловіків вони були єдиним видом доходов [8, с. 132].

У 2001 р. активи Загальної федеральної програми були достатньо великі і дорівнювали 1212,5 млрд. дол. [2, с. 345].

Проте, в перспективі стан Загальної федеральної програми може зазнати істотних змін. Вже в середині 90-х років в направленій в конгрес доповіді Консультативної ради при державній системі пенсійного забезпечення містилися попередження, що жоден з фондів державного соціального страхування на федеральному рівні в найближчих 15-30 років не збереже платоспроможність.

За сучасними оцінками, кошти пенсійного фонду можуть бути вичерпані імовірно в 2031 р., а фонду страхування по інвалідності (не пов'язаною з виробничим травматизмом) – вже в 2016 р. [10, с. 116]

У зв'язку з цими прогнозами щодо державної пенсійної програми, в США з другої половини 90-х років йдуть активні дебати з питання про її часткову приватизацію. Одна з головних причин, що викликають необхідність реформи програми, полягає в тому, що в останні десятиліття навантаження на неї значно зростає у зв'язку з тим, що в цей період відбулися

істотні зрушення у віковій структурі населення і значне збільшення періоду, протягом якого американські пенсіонери отримують пенсію

У Сполучених Штатах істотно зросла очікувана тривалість життя і жінок, і чоловіків, що досягли 65-річного віку, коли по американських стандартах вони можуть отримати повну пенсію. Якщо чоловіки, що вийшли на пенсію в 1940 р., отримували пенсію в середньому протягом 11,9 років, а жінки – протягом 13,4 років; то особам, що вийшли на пенсію в кінці 90-х років отримуватимуть пенсію – чоловіки –15,6 р., а жінки –19,2 р., причому цей період в їх житті має тенденцію до збільшення.

В період 2010-2030 років число американців у віці 65 років і старше збільшиться, по прогнозах, на 70%, тоді як населення в працездатного віку – тільки на 4% [11, с. 1].

Вже в кінці 90-х років на одного пенсіонера доводилося в середньому 3,3 працівника, а до 2030 р. це співвідношення складе один до двох, відмітимо, що в 1950 р. на одного пенсіонера було 16, 5 робітника) 38 The 21-st Centuiy Retirement Security Plan. National Centei for Policy Analysis. Wash., 1999, p.20.

вікову структуру населення і перспективи старіння характеризує останній загальнонаціональний перепис населення США 2000 р. Як і в попередні десятиліття, в 90-і роки продовжував збільшуватися середній вік американців: якщо в 1970 р. він складав 28,1, в 1990 р. – 32,9, то в 2000 р. – 35,3 р. Основними причинами цього є старіння населення і зниження чисельності молоді.

Перепис 2000 р. показав, що протягом останнього десятиліття XX ст. чисельність 18-34-річних американців скоротилася на 4%, тоді як кількість жителів у віці 35-64 років зросла на 28%. Значніше збільшення (на 49%, або на 37,7 млн. чоловік) зафіксоване у віковій групі 45-54 років. Причому, кількість американців у віці 50-54 роки за 10 років збільшилася на 55%, а у віці 45-49 років – на 45%. У чотирьох вікових групах, навпаки, відмічено скорочення. Так, чисельність 25-29-річних жителів США скоротилася на 9%, 30-34-річних – на 6%, 65-69-річних – на 6%, 20-24-річних – на 0,3%. Перепис 2000 р. показав, що найзначнішою віковою групою є громадяни 35-39 років, чисельність яких складає 22,7 млн. чоловік (8,1% від загальної кількості жителів країни). На другому місці знаходиться вікова група 40-44 років, що налічує 22,4 млн. чоловік (8% від загальної чисельності населення США) (табл. 3).

Таблиця 3.

Віковий склад населення США в 2000 р. згідно даних перепису населення [12, с. 1]

	Чисельність жителів	**Частка у відсотках**
Населення США	281421906	100
Вікові групи, років		
До 5	19175 798	6,8
5-9	20 549 505	7,3
10-14	20 528 072	7,3
15-19	20 219 890	7,2
20-24	18 964 001	6,7
25-34	39 891 724	14,2
35-44	45 148 527	16,0
45-54	37 677 952	13,4
55-59	13 469 237	4,8
60-64	10 805 447	3,8
65-74	18 390 986	6,5
75-84	12 361 180	4,4
85 і вище	4 239 587	1,5

Якщо в 1990 р. немолоді американці (старше 65 років) складали 12,5% від загальної кількості жителів США, то в 2000 р. – 12,4%. Перепис 2000 р. виявив нову тенденцію: вперше в історії країни чисельність населення у віці 65 років і старше збільшувалася повільніше. Невисокі

темпи зростання чисельності немолодих американців (на 3,7 млн. чоловік) обумовлені головним чином низьким рівнем народжуваності в кінці 1920-х – початку 1930-х років. Проте в найближчих 30 років, у зв'язку із старінням покоління буму народжуваності, очікується значне збільшення числа немолодих громадян. За прогнозом Бюро переписів, в 2030 р. вже 21% населення країни (65 млн. чоловік) досягнуть 65-річного і більш старшого віку.

Одним з чинників (разом з народжуваністю), що впливаає на віковий склад населення США, є збільшення тривалості життя. У 1990-2000 рр. число американців у віці 80 років і старше зросло на 2,1 млн., у віці 65 років і старше – на 1,2 млн. чоловік (на 38%) (41 Ibidem). (там же, там само)

Залежно від регіонів країни, середній вік американців коливається: від 33 р. на Заході до 36,8 р. на північному Сході. На Середньому Заході і Півдні цей показник складає 35,6 і 35,3 року відповідно. Найбільш високий середній вік зафіксований в штатах Західна Вірджинія (38,9 р.), Флоріда (38,7 р.), Мен (38,6 р.) і Пенсільванія (38 р.). До штатів з низьким середнім віком населення відносяться Юта (27,1 р.), Техас (32,3 р.) і Аляска (32,4 р.) (42 Ibidem).

В 90-і роки XX століття з'явилися нові підходи до реформування Загальної федеральної програми страхування. У основі програми республіканської партії по реформуванню Загальної федеральної програми – часткова приватизація, що відкриває ширші можливості використання ринкових механізмів у сфері пенсійного забезпечення. Прихильники цієї концепції розраховують на вищу прибутковість пенсійних накопичень при використанні коштів пенсійних фондів для вкладення їх в акції і інші цінні папери; пряму залежність майбутніх пенсій від зроблених внесків і отриманого на них інвестиційного доходу, свободу вибору кожного учасника в справі інвестування своїх пенсійних накопичень.44

У представників демократів – інша точка зору на перспективи загальнофедеральної державної програми. Вони допускають посилення значення ринкових механізмів в справі пенсійного забезпечення, але вважають обов'язковими при цьому збереження державних гарантій, принаймні, на нинішньому рівні. Щоб не ставити під загрозу досягнутий рівень гарантованих державою пенсій, демократи запропонували не міняти існуючого порядку функціонування Загальної федеральної програми пенсійного забезпечення і заснувати додаткову програму індивідуальних пенсійних рахунків – «соціальне страхування плюс»**.45 Таким чином, система особових ощадних рахунків створюється не замість, а на додаток до тієї, що існує і носить виключно добровільний характер. Одночасно ініціатива з боку демократів передбачає державне стимулювання створення таких рахунків для американських домогосподарств з доходами, що не перевищують 100 тис. дол.

Оцінюючи перспективи приватизації Загальної федеральної програми, необхідно також мати на увазі, що жодна система, що існує нині, не має відповідного потенціалу адміністративного управління. Число учасників Загальної федеральної програми більш ніж в 10 разів перевищує чисельність учасників накопичувальних систем штатного і місцевого рівня, які управляються сотнями відповідних структур. Установа індивідуальних накопичувальних рахунків для учасників Загальної федеральної програми може створити знасні трудності адміністративного характеру.

Разом з демографічними чинниками певна дія на активізацію пропозицій про переклад на накопичувальні принципи Загальної федеральної програми надала і успішний розвиток в США накопичувальних систем, що вже діяли в 80-90-і роки XX ст.

У 2001 р. була створена двопартійна комісія з метою дослідження і вироблення рекомендацій по реформуванню державної системи пенсійного забезпечення. При цьому спочатку передбачалося, що інтереси тих, хто вже вийшов на пенсію, не будуть зачеплені. Комісія запропонувала переводити внески на приватні рахунки тільки в добровільному порядку. Модернізація Загальної федеральної програми не повинна торкнутися порядку нарахування пенсій особам передпенсійного віку – 55 років і старше.

Не дивлячись на нестійку економічну ситуацію і втрати, які понесли акціонери багатьох американських компаній, у тому числі і ті, хто вклав в них свої пенсійні накопичення,

прихильники приватизації найкрупнішої державної програми пенсійного забезпечення вважають її неминучими.

Висновки. Під дією демографічних процесів і пов'язаного з цим погіршення перспектив стійкості фінансових систем в багатьох країнах світу на початку нового сторіччя сформувалася виражена тенденція до переходу на накопичувальні пенсійні системи. Залежно від конкретних особливостей окремих країн в них формуються пенсійні системи, які поєднують розподільні і накопичувальні схеми. Але загальною тенденцією є створення і розвиток накопичувальних пенсійних систем.

Значний досвід успішного функціонування накопичувальних схем пенсійного забезпечення сформувався в США. У останнє десятиліття XX ст. приватні пенсійні фонди, а також пенсійні програми на рівні штатів і місцевих органів влади перетворилися на впливових інвесторів в економіку і забезпечують значні по розмірах виплати учасникам пенсійних планів головним чином за рахунок інвестиційного доходу.

У забезпеченні надійності і ефективності діяльності пенсійних систем важлива роль належить державному регулюванню, яке в США досягло високого рівня розвитку і виступає одним з головних чинників стійкості і подальшого вдосконалення системи пенсійного забезпечення в країні.

Майбутні демографічні зміни і фінансові труднощі, до яких вони можуть привести для функціонування державної Загальної програми пенсійного забезпечення в США, поставили на порядок денний завдання реформування цієї програми.

1. Дэвид С Кидуэлл и др. Финансовые институты, рынки и деньги. С-Пб. 2000. С. 598.
2. Statistical Abstract of the U.S. за відповідні роки. Statistical Abstract of the U.S. Wash., 2002, p. 345-349.
3. National Summary of State and Local Government Employee Retirement System. U.S. Census Bureau. Wash. December 2002, Table 1.
4. The Stale and Local Government Public Employee Retirement System Survey. US. Census Bureau. 2002. Table 1
5. Copeland, Craig. "Lmnp-Sum Distributions; AaUpdate." EBRI Notes, Vol. 23, No. 7, Washington, DC: Employee Benefit Research Institute, July 2002: pp. 1-8.
6. Wyatson Wyatt Worldwide. Global Pension Fund Assets Back to 1997 levels. January 14, 2003.
7. Statistical Abstract of the U.S., W., 2002, p. 347
8. The Budget of the U.S. Fiscal Year 2001. Wash, 2000, p. 116, 262-263.
9. Economic Report of the President Wash., 1999, p. 132,
10. The Budget of the U.S. Fiscal Year 2002. Wash., 2001, p.116.
11. Policy Challenges Posed by the Aging of America. Urban Institute Board of Trustees meeting. May 1998, p.l.
12. 2000 Census of Population and Housing. US. Census Bureau. Wash., 2001, P. 1.

Revenues of State and Local Government Retirement Systems, Bureau of Census. W., 2001 Table 2.